

Rektorn vid
Törnströmska Gymnasiet

2010-11-04

1 (6)

Dnr: 40-2010:30

Karlskrona kommun

Kvalitetsgranskning av Törnströmska gymnasiet i Karlskrona kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat om undervisningen i samhällskunskap på två av skolans yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i Samhällskunskap A på Bygg- och Fordonsprogrammen utgår från ämnets mål att sträva mot. Undervisningen anpassas i hög utsträckning efter varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande. Skolan behöver genomföra insatser inom följande områden för att ge eleverna ökade möjligheter att nå målen

Områden som måste åtgärdas:

- Rektorn måste säkerställa att elever som riskerar att inte nå kursens mål ges det stöd de har rätt till. I samband med detta ska åtgärdsprogram upprättas (8 kap. 1-1 a §§ gymnasieförordningen).

En uppföljning av detta beslut kommer att ske genom att Karlskrona kommun/Törnströmska Gymnasiet inom tre månader efter beslutsdatum, dvs. senast den 4 februari 2011, inkommer till Skolinspektionen, avdelningen i Lund, med en redovisning av de åtgärder som vidtagits.

Skolinspektionens granskning av undervisningen i samhällskunskap i Törnströmska Gymnasiet i Karlskrona kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program under perioden 1 april till 29 oktober 2010. Skolinspektionen ska granska ett antal gymnasieskolors yrkesförberedande program avseende undervisningen i kärnämnet samhällskunskap. Detta är angeläget eftersom elever på yrkesförberedande program generellt sett har lägre måluppfyllelse än elever på

studieförberedande program i ämnet. Granskningen kommer att inriktas på skolors förmåga att anpassa undervisningen så att alla elever får förutsättningar att nå maximala resultat och minst godkänt. Syftet är att måluppfyllelsen i samhällskunskap på yrkesförberedande program ska öka.

Kvalitetsgranskningens huvudfrågeställning är **om undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen**. Med ändamålsenlig undervisning avses här en undervisning som utgår från målen att sträva mot för ämnet samhällskunskap och programmålen. För att vara ändamålsenlig måste undervisningen anpassas efter varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande. En ändamålsenlig undervisning ställer även krav på skolornas arbete för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygsättning. Därför kommer kvalitetsgranskningen även att beröra detta område. I bilaga till detta beslut återfinns en lista över samtliga bedömningspunkter som omfattas av granskningen. Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

I granskningen ingår 40 gymnasieskolor. Varje skola får efter granskningen ett beslut. Dessutom kommer Skolinspektionen redovisa övergripande iakttagelser och slutsatser i en kvalitetsgranskningsrapport i slutet av året. Denna övergripande rapport kommer att publiceras på Skolinspektionens webbplats samt skickas till samtliga skolor som ingått i granskningen.

Törnströmska Gymnasiet i Karlskrona kommun ingår i granskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Skolan besöktes den 14 och 15 oktober 2010. I skolan granskades byggprogrammet (BP) och fordonsprogrammet (FP). Beslutsunderlaget utgörs av dokument från skolan samt av den information som samlats in genom intervjuer med elever, lärare och rektorn samt genom observationer av lektioner i Samhällskunskap A på aktuella program. Ansvariga för kvalitetsgranskningen i Törnströmska Gymnasiet är utredarna Roger Niklewski och Cecilia Palmqvist.

Beskrivning av skolan

Törnströmska Gymnasiet är en av Karlskronas fyra gymnasieskolor. Törnströmska är den största av dessa. Här finns Barn- och fritidsprogrammet, Byggprogrammet, Elprogrammet, Energiprogrammet, Estetiska programmet, Autoteknikprogrammet (Fordonsprogrammet), Medieprogrammet, Timeprogrammet samt Sjöfartsprogrammet. Estetiska programmet och Timeprogrammet är studieförberedande och övriga program är yrkesförberedande. Sammanlagt finns på skolan ca 900 elever, varav 90 på programmet Autoteknik och 216 på Byggprogrammet. Huvuddelen av undervisningen är förlagd till en byggnad i centrala Karlskrona, en del av Byggprogrammet och Autoteknikprogrammet är förlagd till lokaler några kilometer från centrum. Undervisningen i samhällskunskap äger rum på båda dessa ställen, för respektive elever. Skolans ledning utgörs av en rektor med i huvudsak övergripande ansvar för verksamheten och visst eget programansvar samt tre rektorer med i huvudsak programansvar. Samma rektor har ansvar för Autoteknik och Byggprogrammet.

Motivering till beslutet

Utgår undervisningen från ämnets mål att sträva mot?

I Skolverkets föreskrifter om kursplaner och betygskriterier för kurser i ämnet samhällskunskap i gymnasieskolan finns mål att sträva mot för ämnet. I ämnet samhällskunskap ska skolan i sin undervisning bland annat sträva efter att eleven omfattar och praktiserar demokratins värdegrund och förstår hur olika perspektiv och ideologier ger olika sätt att uppfatta samhället. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla sin förmåga att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att aktivt delta i samhällslivet och påverka samhällsutvecklingen. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att använda olika metoder vid arbetet med samhällsfrågor och att övas i ett alltmer vetenskapligt förhållningssätt.

Av Skolverkets programhäften för de granskade programmen framgår att mål att sträva mot är utformade så att de ska visa vilka kunskaper som skolan ska sträva efter att alla elever utvecklar. Dessa mål sätter inte någon gräns för elevernas utveckling. Målen att sträva mot ska vara utgångspunkt för lärarnas planering tillsammans med eleverna.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Utifrån det dokumenterade materialet i form av terminsplaneringar, genomförda lektionsbesök och intervjuer finner Skolinspektionen att undervisningen utgår från samhällskunskapsämnets mål att sträva mot. Lärarna beskriver i intervjun hur målen att sträva mot omsätts i undervisningen, vilket också kan observeras av inspektörerna i samband med lektionsbesöken. Som exempel kan nämnas ett rollspel där eleverna i en debatt fick agera företrädare för olika politiska partier, vars program man skaffat sig information om på olika sätt, bland annat genom att besöka valstugor och intervjua partiföreträdare. Under en lektion om rösträttens införande i Sverige anknöts det studerade materialet i form av journalfilmer och texter till de tre större ideologier eleverna tidigare stiftat bekantskap med. I en lektion om massmedia och reklam förekom diskussion och argumentation om tolkningar av olika reklambudskap. Av terminens lektionsplanering framgår att så gott som samtliga mål att sträva mot blir föremål för behandling genom val av form och innehåll.

Utgår undervisningen från programmålen?

Av förordningen om särskilda program mål för gymnasieskolans nationella program anges de särskilda program mål som gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

Enligt Skolverkets programhäften för de granskade programmen signalerar program målet att det finns en särskild tanke med programmet och att denna grundläggande tanke ska märkas i programmets samtliga kurser. Eleverna ska uppfatta sin utbildning som en helhet. För att programmet ska fungera som en helhet behöver lärarna samar-

beta över ämnesgränserna. Kärnämnen och karaktärsämnen ska sträva åt samma håll. Det gäller att tänka programinriktat snarare än ämnesinriktat, för att få undervisningen att kännas mer meningsfull för eleven. Det är viktigt att kärnämnesläraren varierar sina kurser med målet för varje enskilt program för ögonen. Viktigt är att skolan ger de organisatoriska förutsättningarna för olika slag av samverkan mellan kärnämnes- och karaktärsämneslärare.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Granskningen visar att undervisningen utgår från programmålen. Under lektionsbesöken, vid intervjuer med lärare och elever och i de terminsplaneringar inspektörerna tog del av gavs exempel på att undervisningen knyter an till elevernas studieinriktning. I det nyligen genomförda temat kring valet inhämtades svar från de olika politiska partierna på frågor kring byggindustrin och trafik. Ett annat exempel är en teaterföreställning som behandlade förhållanden för papperslösa i Sverige. Till en efterföljande debatt om villkoren på arbetsmarknaden hade företrädare för byggindustrins arbetsgivare och fackföreningar inbjudits. Lärarna ingår i programarbetslag, vilket underlättat samverkan mellan lärarna. Som exempel anges att lärare i engelska medverkat i karaktärsämneskurser och varit med i verkstaden. Rektorn uppger att samverkan mellan kärnämneslärare och karaktärsämneslärare nu är under utveckling, sedan goda förutsättningar har skapats på skolan genom den avsevärt förändrade inre organisationen. Eleverna beskriver det i intervjuerna som intressant att undervisningen i samhällskunskap är påverkad av karaktärsämnena. De anser dock att den infärgning som förekommer är tillräcklig. Även om infärgning bidrar till att göra ämnet intressant är det enligt intervjugruppernas uppfattning lärarens engagemang och förhållningssätt som är den klart viktigaste faktorn för att skapa intresse för såväl samhällskunskap A som andra kurser. De beskriver sina lärare i samhällskunskap som engagerade och skickliga. Inspektörerna såg vid lektionsbesök prov på detta i form av en två timmar lång lektion, genomförd i högt tempo, med variation i form och innehåll och ett aktivt intresse hos eleverna.

Utgår undervisningen från varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande?

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Varje elev ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Skolan ska stärka elevernas tro på sig själva och ge dem framtidstro. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet. Elevernas möjligheter att utöva inflytande på undervisningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. Lärarna måste därför fortlöpande informera varje elev om hennes eller hans utvecklingsbehov och framgångar i studier.

Av Skolverkets författningskommentarer för likvärdig bedömning och betygssättning framkommer att grunderna för betygssättningen ska redovisas för eleverna och vara förenliga med målen i kursplanen och betygskriterierna för kursen. Betygssystemet förutsätter att läraren grundar sin bedömning på varierade bedömningsformer, både muntliga och skriftliga bevis på kunskap och vid flera bedömningstillfällen.

Gymnasieförordningen anger att rektorn ansvarar för att genomföra en utredning om det finns signaler om att en elev kan vara i behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av stödåtgärder för att kunna nå målen ska ett sådant stöd ges. Rektorn ska då se till att det upprättas åtgärdsprogram.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

I intervjuer med lärare och elever, liksom av observationer vid lektionsbesök, framgår att undervisningen bedrivs utifrån höga förväntningar på elevernas vilja och förmåga att aktivt delta i undervisningen. I en kontinuerlig dialog mellan lärare och elever får de senare möjlighet att ge synpunkter på undervisningens former och innehåll. Eleverna bekräftar att en del av arbetsområdena i terminsplaneringen har bestämts efter samråd där deras önskemål tillgodosetts. Skolbesöket äger rum då enbart två månader förflutit av de två terminer som Samhällskunskap A pågår. Av lärarintervjun framgår att anpassningen till elevers lärstilar och egna förslag efterhand kommer att öka, en enkät som syftar till att kartlägga bland annat just lärstilar och önskemål var fortfarande under bearbetning.

Eleverna ansåg sig ha fått god information om kursplan och betygskriterier, de upplevde bedömning och betygssättning som rättvis. Av de totalt uppgifter och prov som inspektörerna tog del av framgick att det fanns tydliga kriterier för olika betygssteg i bedömningen. Lärarna redovisar en bredd i bedömningen. Förutom skriftliga prov, inlämningsuppgifter och uppsatser bedömer de fortlöpande prestationerna under lektionstid, alternativa redovisningsformer i form av muntliga framträdanden och debatter förekommer också.

Då det föreligger risk för att en elev inte ska nå kursens mål för godkänt försöker de ordinarie lärarna på olika sätt stödja eleverna. Åtgärdsprogram upprättas inte i ämnet samhällskunskap. Det särskilda stöd som organiserats av skolan är förbehållet svenska, matematik och engelska. I några undervisningsgrupper erbjuds eleverna stödundervisning under den sista månaden, i syfte att de ska nå målen, men detta stöd omfattar inte alla elever i behov av stödundervisning och ges inte i tillräcklig omfattning. Rektorn är medveten om problematiken men har ännu inte sett några möjligheter att med tillgängliga resurser kunna ge ett fullgott stöd, baserat på åtgärdsprogram.

Sammantaget behöver rektorn se till att elever som riskerar att inte nå målen i kursen Samhällskunskap A ges adekvat stöd samt att åtgärdsprogram upprättas för dessa elever.

Arbetar skolan för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper?

I Skolverkets allmänna råd om det lokala arbetet med tillämpningen av nationella mål och betygskriterier framhålls vikten av att det förs diskussioner om de lokala tolkningarna av kursplaner och betygskriterier mellan lärare i olika program, årskurser och skolor, både för att inspirera och lära av varandra och för att skapa likvärdiga förutsättningar för undervisningen och bedömningen av elever i skolan och i olika skolor. Rektor ansvarar för att sådana diskussioner kommer till stånd.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

På skolan finns tre lärare i samhällskunskap, skolan erbjuder såväl yrkesförberedande som studieförberedande program för sammantaget 900 elever. De två lärarna på Byggprogrammet och Fordonsprogrammet samplanerar vissa arbetsområden och kan då jämföra sina bedömningar och sin betygsättning. Det förekommer också att lärarna i samhällskunskap inom skolan byter och bedömer elevarbeten för att på detta sätt öka likvärdigheten i skolans betygsättning. Studiedagar med deltagande av olika skolor har ägnats åt Skolverkets material i bedömning och betygsättning.

Inspektörerna bedömer att det på skolan finns förutsättningar för en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråden Christina Aro Östgren och Eleonor Duvander deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Peter Ekborg
Enhetschef

Roger Niklewski
Utredare/Föredragande

Bilaga

Bedömningspunkter